

РОЛЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Калюжна М. В., студентка

*Науковий керівник: Остапенко В. М., к. е. н., доцент
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

На сьогоднішній день важливе фінансове та регулююче значення в структурі податкових надходжень державного бюджету України займає податок на додану вартість (ПДВ). У багатьох країнах цей податок складає від 15 до 30 відсотків державних доходів, що ставить еквівалент близько 5-10 % національного валового продукту. Саме податок на додану вартість є одним із загальнодержавних податків, який забезпечує надходження коштів до державної скарбниці, через що постає питання покращення механізму його сплати та нарахувань. Також важливим є створення надійної бази задля зниження витрат на його сплату, сприяння зменшення корупції та соціально справедливо розподіляти податкове зобов'язання.

Згідно з класифікацією Бюджетного Кодексу України існує чотири основні джерела надходжень до державного бюджету: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, трансферти. Нижче представлено їх динаміка за 2014-2017 роки (табл. 1).

Таблиця 1 - Динаміка надходжень до Державного бюджету України протягом 2014-2018 рр.

	2014		2015		2016		2017		2018	
	Абс., млн грн	%	Абс., млн грн	%	Абс., млн грн	%	Абс., млн грн	%	Абс., млн грн	%
Податкові надходження	280178	80	409418	77	503879	82,3	627154	79,6	506168	88,5
В тому числі ПДВ										
Неподаткові надходження	68355	19,25	120006	22,5	103635	17	128402	16,3	52619	9,2
Інше	6433	1,75	2127	0,5	4589	0,7	31741	4,1	12784	2,3
Всього	354966	100	531551	100	612103	100	787297	100	571571	100

Джерело: складено автором на основі [2]

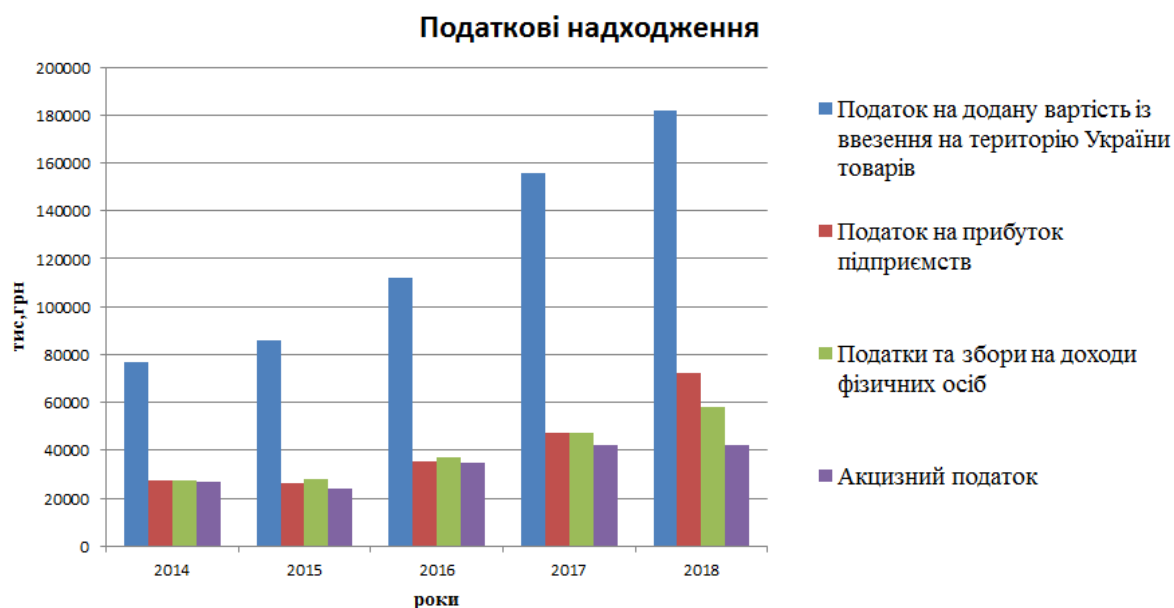
Провівши аналіз за статистичними даними 2014-2018 рр., можна сказати, що Державний бюджет України формується у середньому на

80% з податкових надходжень, а саме: податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості, податки на власність, збори за спеціальне використання природних ресурсів, внутрішні податки на товари та послуги, податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції, інші податки. Але варто зазначити, що цього недостатньо, адже за європейськими стандартами неподаткові надходження у структурі бюджету не мають перевищувати 5%, тобто це свідчить про неоптимальну структуру доходів бюджету. Як видно з табл. 1 частка податкових надходжень має тенденцію до збільшення, що свідчить про їх значущість, а тому ефективність здійснення державою своїх функцій та завдань в цілому залежить від розміру сплачених податків.

Згідно з Податковим кодексом України податок на додану вартість – це непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПКУ (пп. 14.1.178 п. 14.1 ст. 14) [4].

Величина доданої вартості включає в себе валовий прибуток, заробітну плату з нарахуваннями та інші витрати на виробництво, не пов'язані з виплатами за енергетичні та матеріальні ресурси тощо. Тобто при обчисленні доданої вартості продукту чи послуги необхідно від повної вартості відняти вартість сировини, матеріалів та послуг виробничого характеру. Але найбільшого поширення у всьому світі набуває метод вирахування, який пов'язаний з можливістю застосування різних ставок оподаткування та різних періодів за умов чіткого та коректного документообігу. В Україні податок на додану вартість було встановлено у 1992 році зі ставкою 28%, але вже у 1995 році її було знижено до 20% через недостатність фінансових ресурсів багатьох підприємств [3]. Для того, щоб зрозуміти роль даного податку у структурі податкових надходжень України, пропонуємо переглянути графік податкових надходжень до бюджету України за 2014-2018 роки. (рисунк 1)

Як видно на рис.1 податок на додану вартість займає більшу частину податкових надходжень в період з 2014 по 2018 роки, а саме: 78823,4 млн грн., 86088,5 млн грн., 112077,2 млн грн., 155680,2 млн грн. та 182036,6 млн грн. відповідно. Також варто зазначити, що з кожним роком спостерігається стрімке зростання надходження ПДВ до державної казни України.

Рисунок 1 - Податкові надходження до бюджету України за 2014-2018 роки

Податкові надходження становлять в середньому 69,9% від усіх доходів бюджету за останні 5 років, а також спостерігається зростання частки – найбільша частка становить 80,8% у 2015 році. Зростання частки податкових надходжень пояснюється підвищенням ставок акцизів, скасуванням низки галузевих пільг, запровадженням змін до процедури відшкодування ПДВ. Загальним чинником зростання податкових надходжень було збільшення середньої заробітної плати та імпорту [5].

Ставки ПДВ в Україні менш диференційовані і встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах: 20 відсотків; 0 відсотків; 7 відсотків по операціях з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та медичного обладнання [1]. З таблиці 2 видно, що ставки оподаткування України дещо схожі з Німеччиною та Великобританією.

Євроінтеграційні процеси, які відбуваються у світі, зумовлюють необхідність врахування зарубіжного досвіду розвитку системи непрямого оподаткування. Одним із перших кроків європейських країн на шляху до впорядкування та гармонізації непрямих податків стала заміна в державах-членах ЄС податку з обороту податком на додану вартість. У країнах, де вже застосовується ПДВ, спостерігається збільшення середньої ставки впродовж останніх років і, судячи з всього, це зростання буде продовжуватись. Ця тенденція особливо притаманна для Європи та країн ОЕСР, де середня ставка

ПДВ досягла 21,6% (в державах-членах ЄС) та 19,2% (в державах-членах ОЕСР) (таблиця 2).

Таблиця 2 - Стандартні та знижені ставки ПДВ в країнах світу в 2018 році, %

Країна	Стандартна ставка	Знижена ставка
Люксембург	15	12, 9, 6, 3
Німеччина	19	7 або 0
Франція	19,6	5,5, 2,1 або 7
Україна	20	7 або 0
Австрія	20	10
Великобританія	20	5 або 0
Польща	23	8, 5 або 0
Швеція	25	12 або 6
Швейцарія	7,6	2,5
США	17	8,5

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що податок на додану вартість є стабільним джерелом надходжень до дохідної частини бюджету України. Варто вказати, що податки, які ми сплачуємо, безпосередньо йдуть на виконання держави своїх функцій, що в свою чергу призводить до оптимального перерозподілу доходів, підвищення рівня зайнятості та якісного рівня життя населення в цілому. Дивлячись на досвід інших держав, можна сказати, що до посилення економіки може призвести як модель з низьким оподаткуванням (Ірландія, США, Гонконг, Швейцарія), так і з високим податковим навантаженням (Норвегія, Франція, Бельгія, Німеччина). Однак в українських умовах необхідно орієнтуватися на модель з меншою податковою ставкою. Одна з причин переходу бізнесу на тіньові схеми - зависокі податки, при легальній сплаті яких діяльність стає нерентабельною. Менша податкова ставка може підвищити прибутковість бізнесу й мотивувати компанії до сплати коштів у бюджет. Фактичні доходи держави при цьому зростуть.

Література.

- 1) Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
- 2) Статистична інформація Державного комітету статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
- 3) Морозова, Г. С. Вплив податку на додану вартість на формування доходів державного бюджету України [Електронний

ресурс] .– Режим доступу : <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=2873>.

4) Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., 4 № 2755 VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?reg=2755-17>.

5) Василик О.Д. Податкова система України: [Навч. посіб.] / О.Д. Василик – К.: ВАТ “Поліграфкнига”, 2004. – 478 с.

ЛОББИЗМ КАК ДЕСТАБИЛИЗИРУЮЩИЙ ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

Казарян А. Г., аспирант

*Научный руководитель: Западнюк Е. А., к. э. н., доцент
Гомельский государственный университет имени Франциска
Скорины. Республика Беларусь*

В странах с транзитивной экономикой, понятие «лоббирование интересов» нередко коррелирует с коррупцией, по этой причине необходимо исследовать лоббизм в целях разграничения разрешенных и запрещенных законодательными актами методов продвижения интересов во властных структурах.

Прежде всего следует определить, что такое лоббизм, поэтому рассмотрим несколько определений:

– право общества, его структур (политических партий, бизнеса, профсоюзов, общественных объединений и ассоциаций и др.) воздействовать на избранные властные структуры [1, с. 13];

– действие заинтересованных членов общества по преодолению различных барьеров (законодательных, административных и др.) с целью продвижения своих собственных интересов путем воздействия на государственные органы, должностных лиц для достижения необходимого результата [2, с. 188];

– «не просто артикуляция (представление) интересов тех или иных групп (социальных, политических, экономических) в структурах власти, а процесс приведения формальной власти в соответствие с властью фактической» [3, с. 119];

– это продвижение интересов частных лиц, корпоративных структур в органах власти, с целью добиться выгодного политического решения [4, с. 345].

Анализ представленных определений позволяет сделать вывод о том, что лоббизм представляет собой процесс продвижения